

1945 De utstøtte

Tyskerjenter, tyskerunger, Lebensborn og NS-unger.

Flere og flere stiller seg spørsmålet: Når skal samfunnet ta et oppgjør med oppgjøret? Vår tid har jo for vane å oppnevne en del objektive og habile utvalg og kommisjoner som skal se på enkeltepisoder, hendelser og epoker i vår nære fortid. Men når skal noen gjøre den viktigste jobben, nemlig å analysere perioden fra 1935 til for eksempel 1955 og spesielt se på hva politikerne gjorde eller ikke gjorde, inklusivt rettsoppgjøret og maktovertrapene. Det nytter i så måte ikke lenger å gjemme seg bak UK-45. Da jeg holdt på med dette kapitlet, så jeg på nettet at en sentral politiker på Stortinget, med etnisk bakgrunn trolig fra Pakistan, uttalte i et intervju med Aftenposten vedrørende flyktninger og asylpolitikken at det er unorsk at feil begått av foreldre skal gå ut over deres barn. Noe så frekt sagt. Knappt noe annet land hadde så strengt rettsoppgjør som Norge. Hevnen og straffen var så ukritisk, suggesjonsbelagt og enorm at barn etter krigen trolig har lidd på grunn av foreldrenes meninger og gjøremål.

Tyskerjenter

Da okkupanten veltet innover landet, og satte fotfeste i mindre tettsteder og bygder, økte innbyggertallet i relaterte kommuner med mange hundre prosent. Vi kjenner til steder hvor det bodde kun noen få hundre. Plutselig var de mest besatt i dobbelt forstand av noen tusen tyskere i sin beste alder. Her startet det som noen moralister og politikere kalte «vårt kvinnelige bunnfall» eller «det horisontale landssvik».

Andre kalte det hele for «unasjonalt». De fleste av dem som ble anklaget for det «unasjonale», ble ikke dømt, de ble fordømt og fjernet for noe som ikke engang var forbudt. Ikke ble de kun forfulgt alene, men deres barn og barnebarn ble, som nevnt, i ettertid forfulgt, gjennom at familier og slekter ble uglesett og moralsk straffet. Når det er sagt, skal en selvsagt ikke glemme at flere nordmenn lot seg provosere av norske jenter som omgikk okkupanten. Ville du likt at din datter kom hjem med en soldat som hadde okkupert ditt land? Likeledes at det var jenter som benyttet og utnyttet diverse muligheter. I forbindelse med okkupasjon, krig og dårlige tider vil det selvsagt alltid være enkelte forhold som i ettertid opparbeider blindt hat, det kan være nok med en enkelt episode, en påkjenning eller et vitnesbyrd. Disse vil aldri godta. Og det må vi forstå.

Det er nok ingen som med sikkerhet vet hvor mange såkalte tyskerjenter som fantes under krigen. Jeg ser at flere skriver at det ble født nærmere 12 000 krigsbarn. Men dette tallet forteller ikke hvor mange som omgikk tyskere.

Alle fikk selvsagt ikke barn, og Helle Aarnes har i sin meget gode bok «Tyskerjentene – historiene vi aldri ble fortalt», analysert seg frem til at antallet norske kvinner som hadde et forhold til en tysker kunne ha vært et sted mellom 100 000 og 120 000. Andre forfattere har vel også benyttet dette tallet. Man antar at det ble født minst 10 - 12 000 tyskerunger i Norge mellom 1940 og 1946. Det nøyaktige antallet er selvsagt usikkert fordi mange mødre ikke fortalte hvem faren var, og mange fedre forble også ukjente.

Det er ikke en klar definisjon på «tyskerjente». Men mange var unge voksne kvinner mellom 18 og 30 år, ofte bygdejenter som hadde flyttet til byen, «*langt unna familiens beskyttelse, for ikke å si overvåkning*», skriver Helle Aarnes. Alle sosiale samfunnslag var representerte, men de fleste kom trolig fra arbeiderklassen og jobbet som hushjelpere, syersker, kokker og innen rengjøring, og kunne nok sammenlignes med en type «aupair» eller tjenestefolk for bedrestilte.

«Tyskertøs» var et nedsettende begrep som ble benyttet om de norske kvinnene som hadde kjærlighetsforhold til tyske soldater i Norge under andre verdenskrig. «Tyskerjente» lyder litt bedre. Eventuelle barn ble ofte omtalt med det nedsettende «tyskerunger», mens her lyder «*krigsbarn*» litt penere. Tyskerjentene ble anklaget for å stå i ledtog med fienden og ble dermed ofte kalt kollaboratører. Etter krigen ble svært mange av disse utsatt for grove hevnaksjoner og overgrep. Flere av de norske kvinnene som inngikk ekteskap med tyskere, mistet sitt norske statsborgerskap, ble internert og sendt til Tyskland. Norges første kvinnelige

statsråd, kommunisten Kirsten Hansteen, sa at de jenter som hadde giftet seg med en tysker hurtigst mulig burde forlate Norge.

Det er ikke alltid like lett å peke på hvorfor og hvordan et forhold mellom norske kvinner og tyske soldater utartet seg. Det er det vel knapt hva gjelder noe personlig forhold! Var det kjærlighet eller for eksempel søken etter fordeler, innyndelse for seg og sin familie? Det skal ikke ha vært noen overvekt av NS-medlemmer eller NS-sympatisører blant tyskerjentene. Tyskerjentene ble ikke stilt for domstolene. De hadde ikke gjort noe forbudt. Men moralsk galt mente mange. Derfor ble de utsatt for en sterk fordømmende holdning som raskt ga seg utslag i sosial isolasjon og utfrysning. Ikke verken uvanlig eller ulogisk. Men det uheldige var at dette førte med seg statlige overgrep. Tyskerne «merket» jødene med Davidstjernen. Norske myndigheter «merket» norsk kvinner med en stor T for tyskertøs eller P for prostituert.

Og det hele begynte med direkte angiveri. Det har blitt hevdet at ordfører i Oslo, Einar Gerhardsen, oppfordret kommunens ansatte til å angi kolleger, underforstått angi kvinner som hadde hatt omgang med okkupantens soldater. Ordet «omgang» var nok et vidt begrep. Einar Gerhardsen kalte det hele for «*opptrydding*». 27 jenter ble sparket fra jobben i Oslo kommune. Dermed begynte et statlig overgrep trolig uten sidestykke i norsk rettsvesen. Overalt i statlige institusjoner ble et stort antall kvinner sagt opp. Kvinnene kunne formelt anke, men det var mest for å virke som en rettsstat utad. Det førte i alle fall ikke frem. På et vis ble «*tyskertøsene*» siktet, uten å ha brutt loven.

Denne forfølgelsen og statlige overgrep ble kun gjennomført overfor kvinner. Et stort ukjent antall unge norske gutter hadde forhold og seksuell kontakt med tyske jenter. Trolig 28 norske menn giftet seg med tyske kvinner under krigen - tyske kvinner som jobbet i Norge - hos Wehrmacht, som front søstre, noen få var til og med NS-medlemmer. Det var aldri på tale at disse ekteparene skulle utvises fra landet. Ingen av disse ble verken siktet, dømt, straffet eller påsatt et stempel. Disse norske mennene ble ikke straffet på noe vis. Aldri før eller siden har noen gruppe blitt fratatt statsborgerskapet. Ikke for NS-medlemskap, ikke for landssvik, ikke for å ha vært frontkjemper. Riktignok fikk noen det inndratt for en stund, mens tyskerjentene mistet det totalt og ble utvist av landet. Flere av de som ble utvist fra Norge, fant ikke barnefaren. Soldaten hadde oppgitt feil navn og adresse. Muligens hadde han familie et sted i Tyskland. For flere av de norske var det ingen å komme til i Tyskland. Og som om det ikke var nok, norske myndigheter nektet retur, altså å ta kvinnen hjem igjen. Det er interessant å se hvordan flere norske fagfolk innen medisin karakteriserte tyskerjentene. Det ble hevdet at tyskerjentene var mindre begavet, sinkere, debile og imbecile. Etter at interneringen kom i gang, ble det tatt IQ-tester, som konkluderte med lav intelligens. Disse testene kom senere under sterk kritikk. Det ble jo mest som et paradoks. Norske myndigheter brukte nazistisk tankegang. Var ikke dette også en form for «raseteorier»?

Det er mange som mener at krigsbrudene ble gjort til syndebukker fordi de var lette å ta. De ble ikke straffet for landssvik. Deres oppførsel ble oppfattet som

unasjonal og uverdig. Tyskerjentene ble tillagt evig straff. De i vårt samfunn som hadde myrdet noen eller begått andre grove forbrytelser fikk gjort opp for seg, sonet ferdig og kunne gå fri. Men ikke tyskerjentene. Landssvikoppgjøret dro dessuten så langt ut i tid - til langt inn på 50-tallet, at flesteparten av såkalte landssvikere fikk amnesti eller slapp med bøter. Det fikk ikke tyskerjentene eller deres barn. De var og er stemplet for alltid. Mot tyskerjentene, tyskerungene og NS-ungene ble hevnens vedvarende livet ut iverksatt av folket, hjemmefronten, leger, politi, rettsvesenet og av regjeringen fra Arbeiderpartiet. Kjønnsmoral, nasjonalfølelse og sjalusi er sterke krefter og ofte veldig primitive.

Etterkrigsgenerasjonen har blitt opplært til å tro at *tyskertøs* var ensbetydende med at de fikk håret klippet av mens folk sto og så på, ut ifra den eldgamle metoden som ble benyttet for å straffe en utro kvinne. Men dette er en stor overdrivelse. Selvsagt forekom det, men i meget liten skala. Ofte iverksatt av bråkjekke gutter i ren pøbelstil. I Frankrike ble tyskerjentene kalt *les tondues* (de snauklippede), sågar ble noen *tyskertøser* skutt ved standrett. 35 av 824 internerte på Hovedøya ble visstnok tvangsklippet. Totalt ca. fem prosent av de som ble stemplet som *tyskertøs* ble tvangsklipt i Norge. Tre ganger så mange jenter med barn ble klippet som dem som ikke hadde barn. Flere av de som utøvde denne snauklippingen her til lands, hadde trolig selv hatt kontakt med tyskere og fryktet for å bli ansett som «stripete» og ville kanskje demonstrere at de var på «den rette siden». Hvorfor grep ikke myndighetene inn? Veldig få av de som sto bak hårklippingen ble anmeldt. Noen ytterst få ble kun gitt en symbolsk bot, de fleste henlagt. En annen metode var offentliggjøring til spott og spe gjennom at navnene til *tyskertøs* kom på trykk i illegale aviser. 208 mann fra 2. bergkompani fra den norske brigaden i Skottland var i Sør-Varanger. Og i britiske uniformer snauklippet de 25 unge jenter.

Norge og Danmark var de eneste landene som internerte kvinner i leirer etter krigen. Av de ca. 40 interneringsleirene i Norge lå den største og mest kjente på Hovedøya ved Oslo. Den ble opprettet 1. oktober 1945 i den etterlatte brakkeleiren etter tyskerne. En ganske så stor leir lå utenfor Kongsvinger med 450 tyskerjenter. Ellers var det tilsvarende leirer på Tennebekk ved Bergen, i Selbu, ved Hønefoss og Skadberg ved Stavanger. Disse avga internerte til Hovedøya. Det å ha et forhold til en tysk mann var i seg selv ikke nok til tiltale etter landssviklovgivningen, men mellom 3 000 og 5 000 kvinner ble likevel internerte mellom mai 1945 og den påfølgende vinter, uten rettslig kjennelse, uten advokatbistand eller mulighet for å anke. Som rettsgrunnlag viste man til en provisorisk anordning for tiltak mot kjønns sykdommer. På Wikipedia kan en lese at i 2010 nektet Riksarkivaren innsyn i materialet hos Riksarkivet om de innsatte på Hovedøya, grunnet at personopplysningene er underlagt taushetsplikt. Klage til Kulturdepartementet førte ikke frem. Materialet skulle bli brukt i en dokumentar om statens interneringsleirer for tyskerjenter i årene 1945-1946.

Omkring 3 500 norske kvinner giftet seg med tyske soldater under og etter krigen. Det ble de straffet for. De ble fratatt sitt norske statsborgerskap og utvist fra landet. Men det de hadde gjort var ikke ulovlig. Verst stilt var de som havnet i DDR (Øst-Tyskland). Tyske menn med kone fra vesten hadde problemer med å få arbeid. De som hadde koner fra det kapitalistiske Norge ble uglesett og sjikanert. Disse ekteparene var like uønsket i DDR som i Norge, og mange var statsløse i over ti år. Norskfødte kvinner var fra 1961 til muren falt høsten 1989 innesperret bak jernteppet. Med DDR-pass fikk de bare reise til Norge når det var dødsfall i familien. Og under forutsetning av at familien betalte hjemreisen.

Myndighetene i Norge gikk i spissen for å straffe tyskerjentene. Selv om de altså ikke hadde gjort noe som var i strid med norsk lov. De ble behandlet på en måte som var i strid med sentrale prinsipper for rettsstatsforhold. Det er jo der krav om at ingen skal straffes uten dom og ingen skal dømmes uten lov. Det skjedde med disse kvinnene. Det største overgrepet norske myndigheter gjorde var å lage anordninger med tilbakevirkende kraft. Ingen andre norske borgere fikk slike straffer. Det er vel den samme metode som har blitt brukt overfor NS-unger: en "tilbakevirkende kraft" for hva foreldrene hadde gjort?

Krigsbarn

Krigsbarn er et uttrykk som av noen brukes for å betegne barn som er født eller oppvokst under en krig og som har blitt spesielt berørt av krigen på en eller annen måte. I Norge må vi nok innrømme at uttrykket henspiller seg på barn med norsk mor og tysk far, født under eller like etter andre verdenskrig. Disse ble, avhengig av sted og sosial klasse, nedsettende kalt for «tyskerunger», og ble ofte utsatt for store belastninger som forfølgelse og mobbing. Mange sleit, og sliter med dette ennå. Mor og barn fikk heller ingen støtte i storsamfunnet, for eksempel gjennom beskyttende lover eller støtteordninger. Flere av krigsbarna ble ofte skilt fra sin mor, og fikk da en belastende og kompleks oppvekst. Stadig dukker det opp historier fra institusjoner. For de som havnet på barnehjem var ustabiliteten påfallende med overgrep av ulik art. Negative holdninger vokste fram, stempelet ble svidd inn i pannen. Oftere og oftere kom det annonser i avisen under Bill. Mrk, med teksten: «*Barn gis bort*». Jeg lurer på om myndighetspersoner og politikere skjønnte hva de gjorde mot disse kvinnene ved å presse tyskerjentene til å sette inn slike annonser?

Opp i alt dette må vi ikke glemme finskeunger og russerunger. Fra Finland ble det på svensk initiativ evakuert 70 000 barn til Sverige. Disse krigsbarna kom i barnehjem og fosterhjem. Noen ble værende i Sverige, mens mange returnerte til Finland først flere år etter krigens slutt. Og så har vi krigsbarn fra andre verdenskrig med hjemlige mødre og russiske soldater som fedre. Disse refereres til som: «russerunger», men er ikke så ofte nevnt. I Norge ble det særlig født barn med russiske fedre i Finnmark. Svært få av disse russerungene fra Finnmark har hatt kunnskap eller kontakt med sine fedre. I Tyskland regner mange med at opptil to millioner tyske kvinner ble voldtatt av russiske soldater ved krigens slutt. Disse førte i mange tilfeller til «russerunger» som fikk like dårlig behandling som norske tyskerunger. Temaet har vært svært tabubelagt i Tyskland. Langs østfronten fantes det ikke tyske fødehem for soldatbarn. Den tyske historikeren Barbara Johr har funnet et notat fra 1942 som antar at av seks millioner tyske soldater østpå, ville halvparten ha seksuelle forbindelser med lokale kvinner, og at dette ville resultere i 1,5 millioner fødsler årlig. Altså igjen tyskerunger, men nå med russiske mødre.

ABBA-vokalistene Anni-Frid Lyngstad er kanskje det mest kjente av de norsk-tyske krigsbarna. Anni-Frid Lyngstad ble født utenfor ekteskap i Bjørkåsen utenfor Ballangen nær Narvik den 15. november 1945. Hennes mor, 19-årige Synni Lyngstad, var norsk og faren, Alfred Haase (født 1919), var en gift tysk sersjant. Da Anni-Frid var to år gammel tok mormoren med seg barnebarnet til Sverige, fordi den lille familien fryktet overgrep fra den norske befolkningen. Synni Lyngstad oppholdt seg i Sør-Norge en tid, men ble gjenforent med sin mor og datter i Sverige. Hun døde imidlertid av nyresvikt, 21 år gammel i 1947, og Anni-Frid vokste opp hos bestemoren i Eskilstuna i Sverige. Først 16 år gammel søkte hun om og fikk innvilget svensk statsborgerskap.

Anni-Frid Lyngstad fra ABBA

Lebensborn

Lebensborn-prosjektet ble opprettet av Heinrich Himmler i det nasjonalsosialistiske Tyskland i 1935 og var organisert innenfor RuSHA («Sentralkontoret for rase og bosetning»). Organisasjonen fikk en avlegger i Norge i 1941. Ifølge Heinrich Himmler var norske kvinner av godt blod, men ikke i stand til å følge tysk tankegang, slik at de måtte omskoleres før et eventuelt ekteskap med en tysker. I 1940 ønsket man å oppgradere genmaterialet i «de rasemessig tilbakeliggende sørtyske regionene» ved å foreta en storstilt forflytning av norske kvinner dit. Himmler ønsket å tilby «ariske» kvinner, som ventet barn med en tysker, et alternativ til abort, som for øvrig var forbudt (fra 1943 med dødsstraff i Tyskland). Av de 10 - 12 000 norsk-tyske barn som ble født under og etter krigen, var omkring 8 000 av dem registrerte i Lebensborn-systemet. Dette til tross synes det som om 1 200 av de ca. 8 000 barna med norsk mor og tysk far som Lebensborn hadde oversikt over, ble født på organisasjonens fødehjem. 250 av disse barna fra Lebensborn-hjem i Norge under krigen ble sendt til Tyskland.

Hurdal verk var det første Lebensborn-hjemmet utenfor Tyskland. Det ble åpnet i august 1941. Ikke noe land utenfor Tyskland hadde flere Lebensborn-hjem enn Norge.

Det langsiktig i disse Lebensborn-hjemmene var å øke soldatantallet i løpet av noen år. Det hevdes at de rasemessige beste kvinnene havnet på Klekken utenfor Hønefoss. De mindre «verdifulle» havnet i Hurdal. En utbredt myte som ofte gjentas i media er at Lebensborn drev med planmessig «menneskeavl». Disse hjemmene kunne selvsagt ikke være noen avlsstasjon i og med at kvinnene allerede var gravide da de kom til Lebensborn-hjemmet. Vidkun Quisling protesterte mot den underliggende rasismen i at norske kvinner tydeligvis var *«gode nok til å være kjæresten med tyskerne, men ikke gode nok til å være hustruer»*. Etter hvert ble det slik at tyske soldater fikk gifte seg med «rasemessig beslektede personer i de germanske nabofolkene i Nederland, Norge, Danmark og Sverige». Men det var ikke tillatt for tyske soldater å inngå ekteskap med samiske kvinner, og barn av samiske mødre finnes derfor ikke i Lebensborn-registrene. Det kan nevnes i tillegg at Hitler reserverte seg mot franskmenn: *«Vi vil beskytte og ta vare på uekte germanske barn, de franske har vi imidlertid ingen interesse av.»* Himmler derimot stod fast på at man måtte koste på seg en årlig fisketur gjennom Frankrikes germanske befolkning på utkikk etter verdifulle gener. (ref. Wikipedia).

De største og mest kjente Lebensborn-hjemmene i Norge var Godthaap i Bærum, Holms hotell på Geilo og Moldegaard utenfor Bergen. Godthaap hadde på sitt meste 160 barn.

Mange av disse stedene var til datiden å regne for bedre stilte gårder/bygninger, og kvinnene hadde det ganske så bra, mest luksus i forhold til andre. De skulle tross alt gi Tyskland nye og sterke rekrutter. Og det er vel også riktig at flere av eierne tjente store penger. Så vidt jeg vet ble de ikke straffet etter krigen!

NS-unger

På Wikepedia, som mye av innholdet i dette kapitlet er hentet fra, står det at NS-barn er et begrep som brukes om barn av foreldre som var aktive i Nasjonal Samling under andre verdenskrig i Norge. Men hva da med barn av ordinære medlemmer av NS? NS-unger er på et vis en glemt gruppe i Norge, som ufrivillig har blitt pålagt mye av syndfloden. Overgrep skjedde i det stille. Ingen våget å stå frem. Gjennombruddet i den offentlige opinion kom i 1993 med selvbiografien *Gutten fra Gimle* av Eystein Eggen. Boken vakte stor oppsikt og anerkjennelse.

Disse NS-ungene har ikke vært underlagt samme interesse som andre. Kanskje er det en ubehagelig årsak til det. Det frigitte *Landssvikeroppgjøret* åpner nå mange overraskelser innen ulike familier. De fleste har NS-unger i sin nære eller fjerne slekt. I nevnte arkiver vil de snart finne ut hvem som sto bak mobbingen, forfølgelser og utelukkelse - og ikke minst hvorfor. Kanskje var det din nabo

og/eller fedrene til noen du har lekt med da du var barn?

Og så har vi historikerne og juristene, hvor enkelte omtrent har hatt monopol. Skulle tro de var på lønningslisten til et visst parti. I dag og gjennom de siste 30 årene er det lokalhistorikere, forfattere og vanlige historieinteresserte som har båret frem tankegodset og spørsmålene. Mange mener at flere av de profesjonelle kjente historikere og jurister synes å ha vært løpegutter for «det politisk korrekte» og behagelige. De skulle jo ha økonomisk støtte for å "forske". Da er det lett å begynne med konklusjonen først. Om noen år vil andre arkiver åpnes, og dersom ikke sensitive ark allerede er fjernet, vil unge, nysgjerrige, sultne og uhildede historikere hive seg over dokumentene. De nye historiske bøkene som må komme, vil kanskje bli lite leseverdige for et visst politisk parti, samt for enkelte kjente familier i vårt land eller i din bygd. Kanskje blir det deres tur til å føle angst på grunn av sine forfedre. Det er å håpe at de slipper, selvsagt – og at neste generasjon inntar en helt annen holdning enn de som i sin hevn etter krigen straffet de voksne videre også gjennom deres barn.

Hva hendte etter krigen?

Ble AP-regjeringen presset eller var det AP som presset? I august 1945 marsjerte en mobb på nesten 30 000 i et demonstrasjonstog i Oslo med krav om mer aktiv behandling av landssvikere og kollaboratører. Var dette fremprovosert for å skjule egne feil? Og hvor var disse sterke og kraftfulle menneskene i april 1940? Hvorfor hivde de ikke ut tyskerne? Hvorfor lot de NS ta makten? Hvorfor sto de kun og så på?

Det hevdes at sosialminister Sven Oftedal høsten 1945 stoppet Røde Kors sitt hjelpearbeid for norske tyskerjenter og deres barn. Årsaken var at det kunne provosere folk hjemme. I mars 1946 sendte Røde Kors femkilos matpakker til Tyskland. De allierte krevde at de skulle kun gå til norskfødte, altså mødrene, ikke deres barn. Sommeren 1947 ble de siste tyske soldater sendt tilbake til Tyskland. Så sent som i februar 1947 satt fremdeles 228 tyskerjenter og 185 norsk-tyske barn i en interneringsleir i Skien og ventet på å bli sendt til Tyskland.

Sommeren 1945 hadde hvert sjuende norske bryllup en tysk brudgom. Over 3 000 norske kvinner giftet seg med tyskere, uten å ane at de dermed satte sitt statsborgerskap over styr. I 1950 ble statsborgerloven endret, slik at kvinner gift med en utlending kunne beholde sitt norske statsborgerskap også om hun bosatte seg utenlands. Kvinnene kunne nå skrive hjem og få tilbake sitt norske statsborgerskap, og nytt pass tilsendt i posten, så lenge hun gjorde det innen 1955. Men § 13 i denne loven gjorde et unntak for krigsbrudene. Disse måtte bosette seg i Norge igjen hvis de ønsket sitt norske pass. Ironisk nok var mange krigsbruder i Norge i tiden frem mot 1955, og disse spurte seg for hos lensmenn og politikamre for å få tilbake statsborgerskapet, men da ingen kjente til de nye bestemmelsene, ble ekteparene igjen sendt ut av Norge.

Medalje for deltagelse i Tysklandsbrigadene

Det sies at enkelte norske kvinner, som senere ble gift med nordmenn, ble nektet å arve krigspensjon etter sine norske ektemenn helt frem til 2005, dersom de tidligere hadde hatt et forhold til en tysker. Dette var jo i ren KGB-stil, for ikke å si presteskapets sakristirett fra 16- og 1700-tallet. Her snakker vi altså om kun få år tilbake.

Under den såkalte Tysklandsbrigaden (1947-1953) ble omkring 50 000 norske soldater sendt nedover. Disse fikk med seg kondomer og desinfiserende salve, til tross for den vel største underskriftskampanjen noen gang i Norge som ba Stortinget om å si nei til dette. Det kunne nemlig bli oppfattet som det ga tillatelse til å underlegge seg tyskerne i dobbelt forstand. Under den første kontingenten i Tysklandsbrigaden var syfilisfrekvensen sju ganger høyere enn i hæren her hjemme, og gonoréfrekvensen fire ganger så høy. Fire av ti i den siste kontingenten oppga å ha hatt sex med tyske jenter. Blant soldatene i Tysklandsbrigaden var det 42 % som hadde samleie med tyske kvinner. Noen av dem fikk barn med tyske kvinner. De ble verken fordømt eller straffet!

Saken om tyskerjentene ble tatt opp i Stortinget i 1989 og den spesielle § 13 ble fjernet fra Norges lover. Kvinnene ble ønsket velkomne hjem. Krigsbrudene var da i midten av 60-årene. De hadde bodd hele sitt voksne liv i Tyskland og hadde sin familie der. For de fleste var det uaktuelt å flytte til Norge. Spesielt for de kvinnene som fortsatt bodde bak jernteppet - i Øst-Tyskland, var det vanskelig. De slapp ikke ut av DDR. Og hjemme i Norge ventet bødlene fortsatt. Kvinnerenes forræderi var ikke glemt og de skulle ikke tilgis.

Den 8. mai 1995, på femtiårsdagen for frigjøringen, uttalte både kong Harald og stortingspresident Kolle Grøndahl en beklagelse for den behandling NS-barna og tyskerungene ble utsatt for etter krigen. Etter Stortingets samråd leste Stortingspresidenten opp følgende tekst for en samlet sal:

"Og i dag ser vi klarere at det var lidelser på begge sider av fronten. Det er også en av grunnene til at ikke alle nordmenn tar fullt ut del i vår glede i dag. Jeg tenker her på dem som har lidd fordi deres fedre valgte gal side under krigen og på dem som ble født med en tysk soldat som far. 50 år etter må vi også kunne si at den selvjustis som i frigjøringsdagene ble utøvet overfor de såkalte "tyskertøsene", ikke hører til blant de mest ærerike kapitlene i vår etterkrigshistorie."

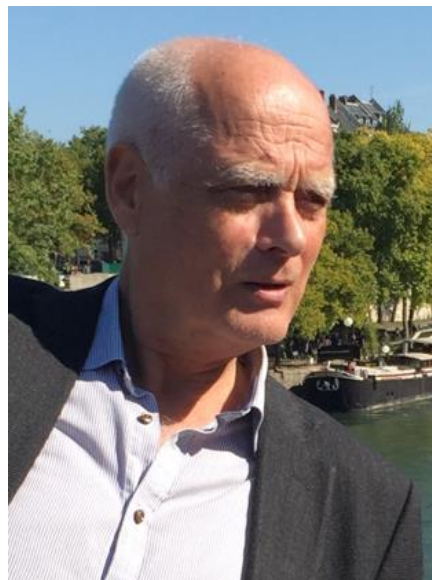
I 1986 ble Norges Krigsbarnforbund stiftet. Forbundet ble tidlig splittet. Arvtageren kom i 1999 i form av Krigsbarnforbundet Lebensborn. De siste 20 årene har på en måte også NS-ungene organiserte seg, om ikke formelt, så møtes de av og til, lager sine vedtekter og støtter hverandres erfaringer og tankegods. På 90-tallet hadde "Foreningen av norske NS-barn" kontakt med ca. 200 NS-barn. Svært mange som organiserer seg i Norge mottar vanligvis støtte fra det offentlige på grunn av sitt viktige opplysningsarbeid. Lurer på om NS-ungene ville ha fått offentlig støtte dersom de hadde formelt stått frem og organisert seg? De siste årene har enkelte såkalte NS-unger stått

offentlig fram og fortalt om de belastninger de og deres familier har blitt utsatt for. Landssvikerarkivet ble offentlig tilgjengelig i 2015. Her har det trolig kommet frem en rekke offentlige og private overgrep. Men de som iverksatte disse er døde nå. Skal noen gå løs på deres barn? NS-unger og tyskerunger som var to-tre år når rettsoppgjøret kom, måtte betale for sine foreldres ”synder”. Igjen er vi tilbake til ”tilbakevirkende kraft” for det foreldrene hadde gjort. ”Tilbakevirkende kraft”, som Londonregjeringen benyttet i eksil flere ganger under krigen er lite heldig og strider vel mot Grunnloven? Hvordan klarte de det, og hvorfor har regjeringen Nygaardsvold ikke blitt stilt til ansvar for dette, om så post mortem? Trolig fordi historikerne er uenige innbyrdes, likeså jurister, for ikke å si enkelte politikere. Å ha det slikt, eller sørge for å ha det slik, er opportunistisk selvsagt - og da blir det mange gråsoner og alle går fri. Og en skal vel ikke ha stor fantasi for å se at det er en jurist og en historiker som omtrent har hatt monopol på «sannheten» etter krigen – ofte i lys av å forsvare det som hendte fra myndighetenes side.

Daværende statsminister Kjell Magne Bondevik ba i 1998 om offisiell unnskyldning for behandlingen og de overgrep ulike barn hadde blitt utsatt for. I 2003 vedtok Stortinget en unnskyldning overfor krigsbarna, og i 2005 ble det mulig for krigsbarn å søke norsk billighetserstatning. Tror det kokte bort i kålen. I 2007 forsøkte en gruppe norske krigsbarn seg med et søksmål, men Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg aviste saken som foreldet. Ordet «foreldet» har ofte vært godt å ha for enkelte myndigheter.

En person som har gjort utrolig mye for NS-unger er den uredde Ole Wilhelm Klüwer i Oslo. Han er en lynende intelligent kar, utrolig kunnskapsrik, rasjonell og med en drivende ståpåkraft for å opplyse så vel lekfolk som det offentlige Norge om den urett som Staten og folket har påført NS-unger. Det er så absolutt behov for slike som Klüwer. Ennå har nemlig enkelte i samfunnet ikke sluttet å rope ”korsfest – korsfest” overfor NS-unger og tyskerunger. Når skal de skjønne at vi snakker om en gruppe barn som knapt var født da denne moderne hekseprosessen startet? Men igjen må vi også ha i bakhodet, at for de som ble offer i en eller annen sammenheng – vil lunten være meget kort, det rasjonelle variabelt og trangen til hevn proporsjonal med den smerte vedkommende eller deres familie hadde blitt utsatt for. Antifølelser og hat er sterke og vanskelige krefter å være i besittelse av. Avstanden mellom å dømme og fordømme er meget kort.

Ole Wilhelm Klüwer

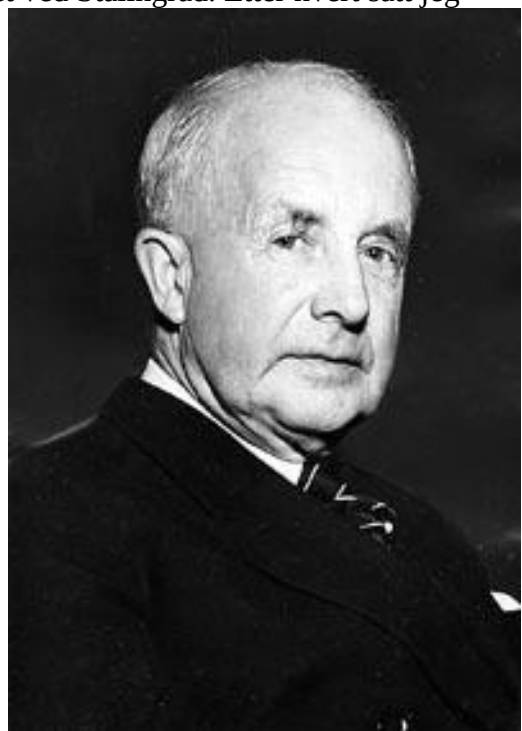
Etter krigen ble 92 805 personer og bedrifter etterforsket for landssvik. 28 750 ble arresterte. 20 000 fikk fengselsstraffer. En straffet 46 085 personer. 55 000 nordmenn var medlem av NS, blant dem halvparten av landets politi, stor andel av landets lærere, prester og mange storbønder. Hundrevis av nordmenn deltok i deportasjonen av jøder i 1942. Flere enn 6 000 nordmenn var i tjeneste for Waffen SS. 16 000 ble etterforsket for økonomisk landssvik. Mange norske menn arbeidet for tyskerne. De fikk mye bedre betalt av dem enn de ville fått av norske arbeidsgivere. Ingen klandret dem for det. Jeg mener at jeg en gang leste at den norske fagbevegelsen etter krigen forsvarte seg med at arbeideren alltid må selge sin arbeidskraft til fienden, slik at han kan brødfø seg. Mens kvinner som sa at de arbeidet på tyske kasinoer eller kjøkken fordi de måtte brødfø seg - og som på den måten traff en tysk

kjæreste, de ble straffet hardt for det i 1945. Trolig så mange som 200 000 «gode nordmenn» jobbet for tyskerne og var viktige for den tyske krigsinnsatsen, eksempelvis omkring 2 500 på Værnes. Store deler av det norske næringslivet og statsadministrasjon ble spent foran den tyske krigsvognen. Mange mener at de som jobbet for tyskerne på Værnes er straffskyldige både i henhold til militær- og sivil straffelovgivning. På Værnes jobbet disse med myndighetenes tillatelse og oppfordring, ref. Centralkomiteen. Flere av disse beriket seg selv. Disse ble ikke kriminalisert, men det ble de som smilte til tyskerne. Centralkomiteen fikk sågar toppstillinger etter krigen. Da noen stilte kritiske spørsmål om denne forskjellsbehandlingen, ble det fra ledende personer under landssvikeroppgjøret svart med at «...en kunne ikke sette en vesentlig del av det norske folk på tiltalebenken». Det var utrolig mange «gråsoner» og ulike assistanser til okkupasjonsmakten, viktige så dann. Tyskerjentene ble ikke satt under tvil, her var det ingen gråsoner eller formildende omstendigheter. Norske jenter som giftet seg med tyske statsborgere, ble internert, deportert og fratatt statsborgerskapet og utvist fra sitt eget hjemland. Deres barn var «skammens barn, bærere av arvesynden», skriver Aarnes. Hva var det professor Jon Skeie sa? «Vi har aldri i vår historie hatt en så dann rettsløshet».

Jeg er ikke politiker, ikke medlem av noe politisk parti og ikke organisert verken i jobbsammenheng eller på annen måte. Det eneste jeg er medlem av i dette landet er *Slekt og Data*, faktisk ikke engang medlem av et historielag. Ikke skriver jeg leserinnlegg, ikke er jeg det som vel kalles nett-troll – ikke aktiv på Facebook eller andre media, faktisk er jeg lite sosial og har ikke rede på så mye, men jeg har lest ganske meget av det som har vært skrevet av fagfolk og lekfolk, fulgt med på diverse meningsutvekslinger oppover årene mellom faghistorikere, andre historikere, forfattere, journalister + andre som har meninger om det som hendte mellom 1935 og 1955, hvordan og hvorfor. Jeg har vurdert for og imot, sett på ulike dokumentasjoner og argumenter, og har etter mange år kommet frem til min egen analyse og konklusjon. Etter å ha lest meg opp gjennom flere tiår, er det nå på tide å lese meg ned.

Da jeg begynte med historie for fullt for 30 år siden, lot jeg meg både imponere og overraske gjennom den ensidige positive historieskrivningen hvor en skulle tro det var Norge som avgjorde krigen og Hegra festning var større enn slaget ved Stalingrad. Etter hvert satt jeg med en følelse av at noen måtte ha sine alibi, nemlig lojale historikere og jurister, samt at enkelte som satt i diverse museale funksjoner kun forsvarte sin egen statsstøttede berettigelse. Det luktet kjøp og salg. Det virket som sentrale myndigheter fra begynnelsen av etter krigen måtte ha fokus på forhold som kunne ta vekk oppmerksomheten, tvilen og mulighetene for å stille spørsmål om hva som virkelig hendte. Her benyttet de landssvikeroppgjøret for alt det var verd, og ga på et vis også tyskerjentene, tyskerungene og NS-ungene skylda.

Flere mener at kongen, presidenten og regjeringen sviktet totalt, de stakk regelrett av. Til og med i dag er det noen med statsstøtte som klarer å få kongens to "Nei" til å være sant og flott. Publikum blir kanskje villedet og manipulert? Mange mener at Elverumsfullmaktens lovlighet er heller tvilsom. Jeg

Paal Berg

har sett det skrevet flere steder at store deler av folket våren 1940 trolig ikke bare var skuffet over regjeringen og kongehuset, men fly forbannet. Hvorfor har ikke det kommet mere fram? I ettertid synes det som noen klarte å snu stemningen, for folket ga de samme politikerne rent flertall etter krigen. Dette har jeg aldri forstått, men det er muligens en indikator på at alt foregikk korrekt og at jeg har sovet i timen eller har mistet noe vesentlig! General Ruge meldte seg frivillig til tysk fangenskap. Hvor ble det av hans arkiv etter krigen? En av de som kunne gå med rak rygg var trønderen og generalen Fleischer. Men han ble trolig forbigått og så mobbet at han tok sitt eget liv i Canada. Og NS ble mest legitimert av Høyesterett gjennom Paal Berg sin rosende takketale i NRK til Quisling 15. april. Og så er det noen som lurar på hvordan NS kunne få så stor oppslutning? Paal Berg ble senere leder for Hjemmefronten.

Ulike analyser fører ofte frem til ulike konklusjoner. En er at Norge ikke var med i 2. verdenskrig. Vi var ikke i krig med Tyskland etter 10. juni 1940. Vi var ikke engang allierte med England. Kommende Sir Cecile sa vel til Nygaardsvold i Tromsø før avreise at nordmenn ikke ville bli allierte, men kom som frivillige. Var det ikke slik at kong Haakon ble korrigert etter en tale i England da han kalte Norge alliert? Engelskmennene ville likevel sikre seg vår handelsflåte. Mange har hevdet at Norge ble ydmyket av England hele tiden - fra da England brøt vår territorialgrense, deretter gjennom å sørge for at vi ikke fikk våre egne kommandoer. Noen mener vi ble lakeier. Sovjet tok vekk statusen av vår sendemann Moseng fordi vi ikke var et selvstendig land lengere. Muligens ble han vel senere innsatt igjen. Utenriksminister Molotov ga vel klar beskjed om at vi ikke fikk delta i Paris i 1946 fordi vi ikke hadde deltatt i krigen? Det gikk så langt at vi ikke fikk fullverdig være med å planlegge den endelige frigjøringen av Norge. Den norske regjeringen i London og forsvarsledelsen ble for det meste holdt behørlig på avstand. Hambro var en stund i Amerika, og Koth forsvant ut av regjeringen. Trygve Lie har vel sagt at de ikke visste om sabotasjen mot tungtvannsanlegget eller andre aksjoner. Trolig visste ikke sabotørene at det dreiet seg om tungtvann. Hvorfor satt ikke norske offiserer på topp i en kommandolinje dersom vi var med i ww2? Vi var totalt underlagt engelskmennene, mest umyndiggjort. På den annen side vil sikkert mange hevde at når en blir angrepet og tatt så er en «i krig» uansett avtaler og overenskomster. Muligens har de et poeng (sedvaneretten). Men i henhold til Folkeretten var vi okkupert og ikke i krig. Ref. kapitulasjonsavtalen fra Britannia i Trondheim den 10. juni. Og siden jeg nevnte Trygve Lie noen linjer tidligere, så er det mange som stiller store spørsmålsteget vedrørende ham og hans ulike roller. Hans opptreden i tilknytning til kaptein Eiliv Austlids endelikt på Dovre den 15. april 1940, lukter det av.

Mange jobbet for tyskerne, sågar lastet bomber inn i flyene hevdes det. Disse ble ikke dømt, men fikk lønn.....

Den største ydmykelsen for Nygaardsvold og hans eksilregjering i England var at de allierte bestemte at frigjøringen delvis skulle gjøres gjennom Sverige og ved hjelp av svenske soldater. Nygaardsvold og hans regjering ble trolig ikke en gang rådført. Og så er det fortsatt noen som mener at vi var med i krigen på lik linje med de allierte. England foretok en «invasjon» og holdt Norge under sin kommando fra 8. mai 1945 og utover sommeren. Faktisk ble Norge styrt av den engelske generalen Andrew Thorne til langt utpå høsten. Når det er sagt var dette kanskje en «mulig løsning», hva vet jeg? Men det lukter her også. Nytt tysk materiell ble kanskje gravd ned for at vi skulle kjøpe utstyr av nettopp England. En annen påstand er vel at amerikanerne ville at dette utstyret skulle sendes til Chiang Kai-shek for å brukes i hans kamp mot Mao Zedong. Jeg har i mange år lurt på hvorfor regjeringen og kongen ikke kom hjem straks etter den 8. mai 1945? Og hvordan kunne de som mange mente sviktet vinne valget etter krigen? Trolig er det bare jeg som ikke skjønner dette, det finnes muligens en god forklaring.

Under sin flukt våren 1940 gjorde regjeringen flere forsøk på å oppnå avtaler med tyskerne. (Ref. Kjetil Tednes). Da kongen og regjeringen stakk av, gjorde høyesterettsjustitiarius Paal Berg mest «statskupp» og overtok på et vis «makten» i Norge gjennom Administrasjonsrådet og senere forhandlingene om Riksrådet, hvorpå «Stortinget» ville avsette regjeringen Nygaardsvold og kongen. Dersom det Paal Berg og

høyesterett gjorde ikke kan regnes som statskupp, betyr jo det at det kongen og regjeringen gjorde, var statskupp og forræderi, nemlig å ikke følge Stortinget. Så her kan en velge. Noen sviktet og har vel aldri blitt stilt til ansvar? Eller har de det? Den merkelige Hjemmefronten, som folk har blitt fortalt var ”gutta på skauen” (heltene), var trolig ifølge Tednes i virkeligheten en gjeng med potensielle maktovertagere som ville avsette eksilregjeringen og kongen. Langsiktig tenking var trolig at prins Harald skulle ”overta.” Altså er det mange som mener at mesteparten av landets maktelite var imot kongen og regjeringen. Var det ikke slik at Stortinget i form av en prøveavstemning hadde vedtatt å avsette kongen og regjeringen i London? Til

og med representanter fra AP stemte vel for det? Formelt skulle derfor trolig kongen ha abdisert da han mottok beskjed om at Stortinget ville det, men så har det i ettertid blitt til et nytt ”kongens Nei”, og ettertiden har glorifisert kong Haakon. Vanskelig å forstå: han stakk jo av og lot seg styre av engelskmennene, hevder mange. Og som om alt dette ikke var nok, så var det vel slik at kongen og deler av regjeringen forsøkte å komme inn i Sverige ved Drevsjø, men ble regelrett hivd tilbake til Norge. Svenskene ville ikke ha dem. Det sier vel også sitt om hva slags planer kongen og regjeringen hadde eller ikke hadde. Og nordmenn meldte seg inn i NS i tusentall. Var opinionen mer tyskvennlig enn folk i dag liker å høre ut ifra vinden snudde etter Pearl Harbor og resultatet ble som det ble? Mange har lurt på hvorfor ikke over en million norske menn tok reelt opp kampen mot tyskerne og mot norske overløpere våren 1940? Mange har lurt på hvorfor ingen har blitt straffet for *det brukne geværs* politikk og naivitet?

Flere av de norske «krigsfilmer/drama» de siste årene er vanskelige å forstå. Det er noe som skurrer. Statsstøtte får kanskje slike filmer også, hva vet jeg? Til hva og hvorfor? En film har enorm påvirkningskraft. En må da gå ut i fra at de som holder på med bakgrunnssjekk av

manus, sikkert vet hva de gjør og er på sikker grunn. Og de som gir økonomisk støtte, vil trolig ha noe igjen.

Hvordan kunne regjeringen og kongen ligge flere dager og rote i Nord-Gudbrandsdalen, blant annet i Vågå, flere dager i Molde og en hel måned i Troms, dersom de virkelig var på «flukt»? Når en leser norske bøker skulle en tro at kongen og regjeringen var på løpende flukt og kom seg til Tromsø og dro derfra umiddelbart. Men slik var det altså ikke. Og sist, men ikke minst: hvorfor kom ikke regjeringen Nygaardsvold og kongen tilbake til Norge straks etter den 8. mai 1945? Nygaardsvold kom vel den 31. mai og kongen den 7. juni. Det er så mye som liksom ikke stemmer! Klarte virkelig makteliten straks etter krigen å manipulere hele det norske folket? Var folket så utslitt og sløve at de hadde sluttet å tenke? Mat og arbeid var viktigere enn politisk og historisk analyse og oppgjør/skyldspørsmål.

Kanskje var det Terboven som hadde en dårlig dag da han brøt forhandlingene om Riksrådet og på et vis reddet Nygaardsvold. At det ikke ble Stortingsvalg i 1939 er fortsatt noe jeg ikke har forstått. Var ikke det brudd på Grunnloven? Og hvorfor måtte Stortinget fra 1936 komme sammen igjen etter krigen, og hvordan kunne tre regjeringer fortsette med nye anordninger (lover) etter 8. mai 1945, attpåtil med tilbakevirkende kraft? Og så kom landssvikoppgjøret, som førte til at folk ble dømt, utvist eller skutt. Tyskerjentene, tyskerungene og NS-ungene ble offer. Helt utrolig, hva hadde sistnevnte gjort galt som knapt var født da krigen slutten? Mens de som virkelig hadde jobbet for tyskerne, tjente store penger, bygd våpeninstallasjoner som skulle brukes mot våre egne, lastet bomber inn i tyske fly, forrådt landet med sin flukt og/eller underskrifter, ja, de gikk fri. Ref. blant annet Centralkomiteen og de som jobbet på Værnes. Ei jente i sin vakre sommerkjole som smilte til en tysker ble den store landsforræderen og mistet sitt statsborgerskap og utvist fra landet. For ikke å snakke om de som hadde «valgt feil foreldre»! Dette betyr selvsagt ikke at det var nødvendigvis «uproblematisk» å smile til tyskerne. En må også forstå de som fant dette provoserende.

Når en tenker på hvordan myndighetene under og etter krigen, via det som mange mener var kameraderi gjennom Høyesterett, Stortinget og Regjeringen - godt hjulpet av diverse personer også utenfra, er det vanskelig å skjønne at folket tillot dette. Eller ble de som vokste opp straks etter krigen så til de grader manipulerte og kjøpt gjennom løfte om jobb, hus og mat, at de ble sløve eller så *en annen vei*. Mot og ære er ikke det vi har hatt mest av i dette landet, kanskje naturlig nok etter å ha blitt underkuet i flere hundre år. Var gleden i 1945 av å være fri så stor og markeringen så dominerende og manipulerende at folket plutselig så på regjeringen og myndighetene som de som hadde vunnet krigen og ordnet opp og hivd ut okkupanten. Så folket på regjeringen og kongen som den store frigjøreren og glemte at de hadde stukket av? Folket fikk kanskje ikke anledning til å huske «sviket» og årsakene. Det ble som sjøkapteinen som skjødesløst seilte på skjæret, mistet hele skipet - men etterpå ble helt for å ha reddet noen fra å drukne når de krabbet opp på skjæret.

Uti fra det jeg har lest, blant annet hos Kjetil Tednes, er det ufattelig at diverse sentrale aktører ikke har måtte gjøre rede for hvorfor den skriftlige Trondheimsavtalen av 10. juni 1940 (kapitulasjonen) ble holdt hemmelig frem til slutten av 1956. Statsministeren, utenriksministeren og forsvarsministeren skrev ifølge Tednes under på en bekreftelse på at de hadde lest den i London den 7. august 1940, mens de under Skanckesaken i november 1947 benektet at de noen gang hadde sett avtalen. Hvorfor er dette så viktig? Fordi en skriftlig offentliggjøring av Trondheimsavtalen fra Britannia hotell den gangen kunne ha forandret helt landssvikoppgjøret og dermed behandlingen av tyskerjentene, tyskerungene og NS-ungene.

En offentliggjøring av Trondheimsavtalen kunne ha forandret de fem årene og kanskje spart tusenvis av menneskeliv. Historie = etterpåklokskap, slik er det bare.....

Men igjen, og dette er meget viktig: de som opplevde enkeltepisoder og personlig tap kan ha andre syn, de kan bli besatt av «logisk hat», som forplantet seg inn i neste generasjon. Dette må vi også forstå. Maktmenneskene og lederne på begge sider - som sviktet før 1940, i 1940 og under de fem vanskelige årene, ville straks krigen var over, manipulere og selvsagt analysere seg frem til at det de gjorde var det eneste riktige. Å straffe andre ville ta vekk oppmerksomheten fra eget svik. Og folks enfoldighet er enkel, så lenge de blir lovet jobb og mat, så slutter de mest å tenke. Men vi som kritiserer i etterpåklokskap må heller ikke bli blinde og skråsikre, vi kan også ha våre mangler, uvitenhet og naivitet. Og det er jo som oftest mest lettvint og behagelig å ikke ha en mening, eller å være enige med sist talende, for ikke å si makta og være politisk korrekt. MEN min påstand er at perioden 1935 - 1955 kommer til å bli meget omskrevet om noen år når diverse arkiver åpnes. Ett politisk parti kommer trolig til å skifte navn ganske snart. Senere vil det kanskje gå i oppløsningen og bli splittet når historien innhenter det. Jeg ser at noen mener at Norge gransket det som skjedde gjennom UK-45, og dermed har slått seg til ro med det. Men dette var etter min mening altfor tidlig, og «*bukken som passet havresekken*». At ikke det moderne Norge har nedsatt en uhildet kommisjon som skal ta for seg hele perioden 1935 -1955, må trolig skyldes at visse politiske krefter har klart å forhindre dette i frykt for eget omdømme. Det hevdes at en militær kommisjon ble nedsatt i 1946 for å finne ut hva som hendte. Den avga sin rapport først i 1950, men som i sin tur trolig ble hemmeligholdt til 1979. Ref. Kjetil Tednes: «*Det urettmessige oppgjøret*», som ligger ute på nettet. Dersom dette er riktig, er det hele ganske merkelig.

En påstand som stadig trekkes fram for å forsvare kongen og regjeringen, samt som forsvar overfor at enkelte handlinger ble iverksatt eller unngått, er ordet «represalier». Et håpløst ord. En kommer ikke videre, og mangler det nødvendige offer som vi dessverre må betale innen alle konflikter, dessverre - jfr. spørsmålet om å gi etter for terroristenes krav i våre dager. «Feighet» vs «mot» kan ikke underlegges en vurdering om represalier. «*Det er tross alt ting som er verre enn å dø*».

Et poeng som synes underrapportert, er vel at kronprins Olav (senere kong Olav 5) ikke ønsket å flykte, ikke ønsket å bli med over til England, men ville være hos norske tropper. Det bør vel gi kong Olav et solid og godt ettermæle. For øvrig var vel kronprins Olav forsvarssjef i 1944-1945.

Se bildet. Dette er ei grav på Havstein. Far til en såkalt «tyskerunge». Dette krigsbarnet har jeg meget god kontakt med. Legg merke til dødsdatoen. Han omkom under minerydding etter krigen, som mange tyske fanger gjorde! Var det hans skyld at det hadde vært krig? En annen familie jeg har snakket med,

forteller at den såkalte tyskerungen ble tatt fra dem og sendt på landet, til Selbu – for å skjules. Jeg kjenner også til ei som dro til Øst-Tyskland etter faren til sitt barn, for å gifte seg

med ham. Der ville ingen vite av henne, ei heller hjelp fra norske myndigheter som ikke ville ha henne tilbake. Hva gjorde hun så? Hun tok sitt lille barn i armene og bar det til fots hele veien fra Tyskland og hjem til ei bygd her i vårt område, og på sin måte levde i skjul med sitt barn i flere år.

Når jeg jobbet med dette, var jeg i kontakt med tyskerjenter, tyskerunger, NS-unger og både bruker av og offer for Lex-Nygaardsvold fra mitt eget område (se *Stjørdalens krønike*, bind 17, side 113), for derigjennom å få et grunnlag for å trykke dette i mine bøker som generelt dekker Værnesregionen. Ingen ville stå fra. Det sier også sitt, og i seg selv er god nok grunn for meg til å trykke dette i en regionalhistorisk krønike, for det er nemlig det dette er, en krønike. *En krønikers oppgave er ikke å kle på, men å kle av*, for å omskrive litt på professor Skeie sine ord.